

511

ŽENSKI SVET

GLASILO ŽENSKIH DRUŠTEV JULIJSKE KRAJINE

LETNIK I.

FEBRUAR 1923

ŠTEVILKA 2.

VSEBINA 2. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE I. — Materini obraz iz Cankarjevega „Mojega življenja“ Srečko Kosovel	Stran 25
PASTIRICA. — Pesem. — Ivan Robida	36
OLEŠJA. — Nadaljevanje. — A. I. Kuprin. (Iz rusčine prevedel P. Hočevarjeva)	27
TAJNA. — Adela Milčinočičeva	30
NAŠA ŽENSKA DRUŠTVA. — Nadaljevanje. — Milka M.	36
ISČIMO LEPOTO TUDI DOMA! — D. D-ova	38
IZVESTIA: Društvena poročila. — Po ženskem svetu. — Materinstvo. Higijena. — Gospodinjstvo. — Kuhinja. — Ročno delo. — Književnost. Razgovori. — Listnica uredništva	Stran 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48
UREDNIKA: PAVLA HOČEVARJEVA.	

„ŽENSKI SVET“ izhaja prve dni vsakega meseca. — Letna naročnina: L 14; polletna: L 7; četrletna: L 350; pojedini zvezki L 120. — Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal 384. — Odgovorna urednica: C. E. Godinova. — Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu.

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

I.

Materin obraz iz Cankarjevega „Mojega življenja“.

Zdaj hodim na to svojo sveto božjo pot, kadar mi je težko pri srcu. Tudi nocoj, o mati, ob tej uri, ko so se vse noči razgrnile nad menoj, prihajam k tebi: daj mi tolažbe in svoj blagoslov, da mi kmalu zasije tista nebeška zarja, ki sva jo upala v trpljenju. (Njen grob.)

Veliko knjig je pisal Ivan Cankar. Težke so bile, kakor je težka izpoved žalostnega srca: beseda se loči od kaosa obupa in mu postane glasnik, krik pred smrtjo, protest proti življenju; iz zagrenjene tihote se dvigne izbičan od sarkazma in ironije, kajti ta obup hoče utisniti svoje znamenje v ljudi, ki prezirajo najtišje besede in bolestnih ne razumejo. Pred svojo smrtjo pa je postal tih in grozen; v tisti grozi se je razodevala predsmrtna slutnja človeka, ki se je boril vedno le za življenje, mladost in ljubezen. Z zadnjimi tremi knjigami je postavil spomenike tajinstvenemu življenju, ki ga je spremljalo, in ga razodel. In kakor nas pretrese bolest, stisnjena v «Podobe iz sanj» ob zadnjem hipu zahajajočega krvavega solnca, kakor nam vdari visoka resnica v drami otroka «Grešnika Lenarta» v obraz le našo skrito laž, tako postane v «Mojem življenju» zopet otrok, ki je dočakal v «Grešniku Lenartu» vstajenja, tistega krotkega pogovora z večnostjo, plačila za trpljenje, tako ostane v «Mojem življenju» visok nad žalostjo in trpljenjem. Povrnil se je k tistemu, čemur je iskal nadomestila v življenju — k materi. Ostal mu je samo spomin in tu je zopet zaživel enkrat: bolesten otrok.

Težko mu je, kadar se spomni, kajti njegova mati je bila ljubezen in žrtvovanje. Trpela je zato; mogoče bolj od drugih, ki jim nosijo otroci lepa spričevala in od fraz pokrito srce. Toda ljubila je Ivana, ker je bil odkritosrčen. Njen sin je bil, otrok, ki ga niti greh ne izpremeni v grešnika. Vedela je, da je življenje razorana pot, na kateri se rani noga ob vsaki stopnji. In zato mu ni bila le ljubezen in žrtvovanje, ampak tudi odpustčanje. In odpustčati je več kakor dajati bogastva, več kot ljubiti, več kot se žrtvovati. Bogat je, kdor lahko odpušča, kakor bi imel v sebi moč, da še na stoti razvalini sezida novo življenje, ki raste iz bolečine. Njegova mati je odpuščala in to odpuščanje je bilo zvezano z vsako nitko v obrazu, ki jo je tenko gubala. Kajti to odpuščanje ni bilo upanje v življenje, ampak ljubezen do Ivana.

Mati ljubi svojega otroka. On je kraljestvo njenih sanj, on je bolečina, radi katere trpi. Tudi Ivan je trpel, ko je videl, da ne bo mogel povrniti za njeno ljubezen lepega in razkošnega življenja. Toda ljubil jo je in razumela ga je. Kakor otrok, ki prebira bajke in posluša zgodbe, lepe in prijetne, je čitala Ivanove pesmi, kakor da prisluškuje njegovim sanjam in njegovi bodočnosti. Verovala je v slavo Ivana, verovala v lepoto, ki zmaga.

Ni bila razočarana, ko ni dočakala tega dne, ni bila bolna od tega, umrla je v veri, da je dala svojim otrokom vse, ko jim je dala dobro srce. Vedela je, da bodo dobri, če ga bodo poslušali.

Zato ji je Ivan postavil tako lep spomenik ljubezni, žrtvovanja in odpuščanja, ki bo še dolgo kazal mater, ki je bila otrok, ko so bili že oni stari.

Srečko Kosovel.

PASTIRICA. (Ivan Robida.)

Jagnjeta bela,
moja vesela,
dajte, krenimo
na cesto belo!
Tam za borovi,
tam za lesovi
pada že solnce zlato
za goro.
Hoj, hoj, hoj hojó!
—
Ptičke vtihnile so,
glavice skrile so
plahe pod mehko perot.
Rožice snivajo,
v rosi umivajo
ličeca drobna pavsod.
—
Zvezdice vrh neba,
iz srebra in zlata,
že pogledavajo v noč.
Ko pa posveti še
mesec čez vrh gore,
on bo privriskal gredoč.

Kje si ti, ljubček moj,
srca edinec moj,
da te ne vidi oko!
Ah glej, vse dolge dni,
ah glej, vse daljš' noči
mislim le nate samo.
—
Cvetja nabrala sem,
v šopek zvezala sem,
nageljni 'ž njega dehtë.
Rosa na njih blešči
morda pa rosa ni,
morda so moje solze.
—
Jagnjeta bela,
moja vesela,
dajte, krenimo
na cesto belo!
Tam za borovi,
tam za lesovi
pada že solnce zlato
za goro!
Hoj, hoj, hojo!

*) To doslej nenatisnjeno pesem, ki je prevedena na srbsko-hrvaški, nemski in laški jezik, sta vsak posebej tudi uglasbila A. Breznik in Oskar Dev, skladbi; je izdala «Glasbena Matica» v Ljubljani. — Uredništvo,

OLESJA. A. I. KUPRIN. (Iz ruščine poslovenila P. Hočevarjeva)

(Nadaljevanje.)

Jarmola je dokaj sigurno načrtaval prvo črko "P" (lej črki se je pri nas reklo: dva stebra in na vrhu prečnik); potem pa je vprašujoče gledal name:

„Zakaj pa ne pišeš? Si pozabil?“

„Pozabil . . .“ je naveličano zmajal z glavo Jarmola.

„Eh, kakšen si! No, naredi kolo!“

„A-a! Kolo, kolo! . . . Vem . . .“ se je ozviljal Jarmola in skrbno risal na papir figuro, zgoraj zategnjeno, jako podobno obrisu Kaspiskega morja. Ko je dokončal to težkočo, se ji je nekaj časa molče smehljaj, majal z glavo zdaj na desno zdaj na levo in postrani pomézikoval z očmi.

„Zakaj si se vstavil? Piši naprej!“

„Počakajte malo, gospod . . . precej.“

Razmišljeval je dve minuti, potem pa boječe vprašal:

„Prav tako kakor prva?“

„Prav. Piši!“

Tako sva se malo po malo pririnila do poslednje črke „k“ (trdi znak sva opustila), ki je bila nama znana kot palica, po sredi palice pa krivulja z repom ob strani.

„Pa kaj pravite, gospod“, je dejal včasih Jarmola, ko je dokončal svojo muko in gledal nanjo s smehljajočim ponosom: „Če mi me učili še pet ali šest mesecev, pa bi znal čisto dobro. Kaj pravite?“

II.

Jarmola je sedel s prekržanimi nogami pred zaslonom in premesaval v podpečku oglje, jaz pa sem hodil gor in dol diagonalno po sobi. Od vseh dvanajsternih sob ogromne pristave sem imel jaz samo eno, bivšo govorilnico. Druge so bile zaklenjene, po njih je nepremično in svečano plesnela starinska oprava, bronovina in portreti iz XVIII. stoletja. Veter je divjal za hišnim zidovjem kakor star, prezebel gol vrag. V njegovem tuljenju se je slišala bolest, cviljenje in divji smeh. Metez je bil proti večeru še silnejši. Odzunaj je nekdo besno metal v šipe pesi drobnega suhega snega. Bližnji gozd pa je ječal in godel z neprekidno, zatajeno, gluho grozoto . . .

Veter je buhal v prazne sobe in tuleče pečne robe; staro poslopje, vse razšetrano, razpokano, polrazpadlo, je zopet oživel s čudnimi zvoki, katere sem poslušal z zopernim strahom. Zdaj pa zdaj je nekaj zaječalo v beli dvorani, zaječalo globoko, pretrgano, žalostno. Zdaj so zopet kakor nekje daleč poknile in zaškripale preperete gnile podnice pod neznanimi, težkimi in brezšumnimi koraki. Zdelo se mi je potem, da je vsi trije moje sobe na hodniku nekdo previdno in vstrajno pritiskal na kljuko, se nenkrat razljutil ter švigal po vsem poslopju, divje lopupal! In vsi mioknili in durmi, ali pa se je vzel v dimnik ter cvilil tako turobno, hrepenče in

neprekidno, povzdgal svoj glas više, tanje, prav do žalobnega cviljenja, pa zopet padal z glasom, da se je slišal kakor zverinsko rjojenje. Včasih pa se je bogve odkod prikradel ta strašni gost tudi v mojo sobo, mi s hipnim mrazom šinil po hrbtu, pa zopet zakolebal plamen v svetilki, ki je medlo svetila izpod zelenega papirnatega, zgoraj obgorelega senčnika.

Polastilo se me je čudno, nedoločno vznemirjenje. Tukaj — sem mislil — sedim v gluhi, viharni zimski noči, v starem poslopju, sredi vasi, ki se izgublja med gozdovi in gomilami zametov, na stotine vrst od mestnega življenja, od družbe, od ženskega smeha, od človeškega razgovora . . . Začel sem si predstavljati, kako se bo vlekel ta viharni večer v leta in desetletja, da se bo vlekel tja do moje smrti, pa veter bo divjal okoli oken, svetilka bo vedno tako medlo gorela pod ubogim zelenim senčnikom, vedno bom tako preplašen hodil gor in dol po svoji sobi, pri peči pa bo vedno tako sedel molčeč in zamišljen Jarmola — ta čudna neumevna duša, ki je ravnodušna za vse na svetu: ne zmeni se zato, da ima nekoga v družini, ne zmeni se za divjanje vetra, ne za moje čudno, nepoznano in razdejajoče hrepenenje.

Nestrpno se mi je zahotelo, da bi prekinil ta mučni molk s kakosibodi prispodobo človeškemu glasu, pa sem vprašal:

„Kaj misliš ti, Jarmola, kaj je to, da je danes taka burja?“

„Burja?“ se je oglasil Jarmola ter leno privzdignil glavo. Ali morebiti ne veste, gospod?“

„Seveda ne vem. Kako naj vem?“

„Pa res ne veste?“ se je oživil Jarmola. „No, vam pa jaz povem“, je nadaljeval s pritajenim zateglim glasom: „To vam pa jaz povem: ali se je vedeževalka rodila, ali pa vedeževalec obhaja praznik.“

„Vedeževalka — to se pravi čarovnica po vašem?“

„Da, tako, tako . . . čarovnica.“

Radovedno sem silil v Jarmolo. „Kdo ve“, sem si mislil, „morebiti se mi celo posreči, da izvlečem iz njega kako zanimivo historijo, spojeno s čarovništvom, z zakopanimi zakladi, risi? . . .“

„Pa so tu pri vas, v Polesju, čaravnice?“ sem ga vprašal.

„Ne vem . . . lahko da“, je odgovoril Jarmola s prejšnjim ravnodušjem in se zopet nagnil k pečici. „Stari ljudje pripovedujejo, da so bile včasih . . . Lahko pa tudi, da ni res . . .“

Hkratu sem bil razočaran. Značilna poteza pri Jarmoli je bila uporna nezgovornost. Nič več se nisem nadejal, da izvem še kaj več o tem zanimivem predmetu. Toda na moje veliko začudenje je naenkrat izpregovoril z leno malomarnostjo in kakor bi se ne obračal proti meni, temveč proti prasketajoči pečici:

„Bila je pri nas pred petimi leti taka čarovnica . . . Pa so jo fantje pogнали iz vasi!“

„Kam so jo pa pogнали?“

„Kam? . . . I, v gozd . . . kam pa drugam? Pa tudi kočo so ji podrli, da bi ne ostalo niti trske od tega prokletega gnezda . . . Njo samo pa so zapodili za vas in vrag jo vzemi!“

„Zakaj so pa tako delali ž njo?“

„Škode je dosti napravila: prepirala se je z vsemi, začarane strupe polivala okoli hiš, žagovorjene vozle vezala v snope . . . Nekoč je prosila našo nevesto zlat. (15 kop.). Ona ji je pa rekla: „Nimam jaz zlatov, le tam zunaj ostani!“ „Le čakaj“, je rekla, „pomnila boš še, kdaj si mi odrekla . . .“ In pomislite, gospod, prav od tistega časa je začelo nevesti dete bolehati. Bolehalo je, bolehalo, nazadnje pa celo umrlo. No in takrat so pa fantje čarovnico zapodili, Bog ji ne daj dobrega!“

„Pa kje je zdaj tista čarovnica?“ sem radovedno nadaljeval.

„Čarovnica?“ je počasi po svoji navadi še enkrat vprašal Jarmola. „Kaj jaz vem?“

„Ali ni ostala po nji v vasi kaka sorodnica?“

„Ne, nič ni ostalo. Ona je bila od drugod, od kacapov *) ali od ciganov. . . . Jaz sem bil še majhen fantiček, ko je prišla v našo vas. Tudi punca je bila ž njo: hči ali vnukinja . . . Obe so zapodili . . .“

„Pa ne hodi sedaj nihče k nji vedeževat ali pa kako zelišče prosit?“

„Babe letajo tja“, je malomarno rekel Jarmola.

„Aha, to se pravi, da je vendar znano, kje živi.“

„Ne vem . . . Ljudje govorijo, da živi tam nekje okoli Basovega kofa. . . . Veste — tisto močvirje, ki je tam za Irinovskim lazom. Pa čepi tam v tistem močvirju, vrag jo vzemi!“

„Čarovnica živi torej kakih deset vrst od moje hiše . . . prava, živa poleška čarovnica!“ Ta misel me je takoj zanimala in vznemirila.

„Poslušaj, Jarmola“, sem se obrnil h gozdarju: „kako bi se jaz seznanil ž njo, s to čarovnico?“

„Fej“, je pljunil Jarmola z jezo. „Ta bi bila pa lepa, ta!“

„Lepa ali ne lepa, jaz pojdem vendar k njej. Kakor hitro se bo nekoliko ogrelo, pa se bom takoj odpravil tja. Ti me boš spremil, kaj ne?“

Jarmolo so poslednje besede tako zadefle, da je kar skočil s tal.

„Jaz!“ je z jezo vzkliknil, „za nobeno ceno ne! Naj bo tam že, kakor hoče, ali jaz ne pojdem tja!“

„Eh, kaj bi te neumnosti — pojdeš!“

„Ne, gospod, ne pojdem prav res ne pojdem . . . Kaj bi jaz?!“ je zopet vzkliknil, prevzet od nove mere upornosti. „Da bi jaz šel v tisto čarovniško zalego? Bog bodi varuh! Pa tudi vam ne svetujem, gospod!“

„Kakor hočeš, ali jaz pojdem vendar! Jako, jako rad bi jo videl.“

„Pravo reč bi videli tam — nič . . .“ je mrmral Jarmola in nevoljno zapiral vratica pri peči.

*) Južni Rusi pravijo severnim Rusom kacapi. (Op. pr.)

TAJNA. (Adela Milčinovičeva.)

Na onim pustim poljima, u koja ljudi prestanu zalaziti čim¹ padnu prve jesenje kiše², onde se sastaju.

Kad se navuku³ teški, sivi oblaci i prospe sitna⁴, dugotrajna kiša, zakupi⁵ Vlastinu dušu neka tiha sreća i radost. To su „njihovi dani“ kad mogu⁶ da se sastanu bez straha, da će sresti⁷ kojega šetaoca⁸.

I danas je bio „njihov dan“.

Vlasta u svom sivom kaputiću⁹ i jednostavnom šeširu¹⁰, bez kišobrana¹¹, brzala¹² preko Zrinjevca, pa uz železničku prugu do mostića, ispod kojega vodi put u Trnje.

Pod mostićem i u blizini, sve je pusto.

Zagledala se u kukuruzovo polje, što je čudno šuštilo, kad bi¹³ velar polerao mnoštvo kišnih kapljica i prosuo ih po onim debelim, oštrim listovima.

Na časove joj bivalo strašno. Kao da će sada noć. A ona je ovde sama. Bojazljivo (bircy) pogled na stazu, kojom je imao doći.¹⁵

Zašto je vazda¹⁶ snalazi teskoba i strah, da ga neće biti¹⁷. A nikada se još nije dogodilo, da bi ga čekala uzalud¹⁸. Uvek je došao i ako ne tačno. Uvek, kad god je bio ovakav dan, znao je, da će ga Vlasta čekati.

S kakovom je radošću ona polazila na te čudne sastanke, na kojima si nisu ni ruke pružili na pozdrav. On dodje, šeću¹⁹ i tada joj on kazuje²⁰ o sebi, svojim snovima, mislima i mukama, a ona ga sluša i milo joj je, što je kraj njega, što ga može slušati.

A danas, danas je bio i njegov rodjendan.

Dugo je mislila, čim bi ga na taj dan obradovala. Kako se razveselila kad se danas nebo naoblačilo i prosula²² kiša. Sastaće²³ se, pa će biti veseli, veseli. Barem²⁴ na čas.

Sad ga je ugledala. Nije ga još mogla prepoznati, bio je predaleko, ali je osećala²⁵ da je to on. Laka joj rumen²⁶ zalila lice s neke radosti, a došlo joj na jednom, da bi se morala sakriti. Ni sama nije znala zašto. Tako joj je postalo čudno.

Bio je već posve blizu. Zaželela je, da mu podje u susret²⁷, da mu pruži ruku i reče. Što da mu reče?

U mislima je došla do njega i rekla mu: tako sam vesela. A on nije ništa pitao. Pogledao ju je, o tako pogledao, kao još nikada. A ona je shvatila²⁸ da je i on veseo i srećan. Kod te je pomisli naglo obli²⁹ rumen, smešak joj sinu na usnama i kao da je to smelo, svrne pogledom, pa se zagleda u polje.

Još dva koraka i on stajaše³⁰ pred njom. Pogledao je, opazio njenu smejnju³¹ i učini mu se, da se ona od njega odvrnula.

— Što je? Zar sam puno³² zakasnio?

— Ne, niste.

Crte se njegova lica naglo izmenile, zafegnule, kao da ga nešto zabolelo.

— Da što ti je? Zar je tko bio ovde?³³ Napastovao³⁴ te možda? No, reci brzo, daj. Vidiš, da sam nestrpljiv.

— Nikoga nije bilo, i nije ništa; mirno odgovori Vlasta.

— Kako da nije, kad vidim, da jest! Zašto ne ćeš da rekneš? Jesi li koga videla? sve nestrpljivije i žešće³⁵ će on.

— Nisam.

Svrnula je pogled na njegovo lice. Bilo je sasvim izmenjeno. Neugodne teške misli zasenile³⁶ ga, gonile se jedna za drugom.

Šutnja³⁷.

On ju uporno gledaše. Njen brzi odgovor nije dopuštao sumnje, a ipak se njemu činilo, da je sasvim dobro vidio, kako se odvrnula od njega? Nije moguće, da se prevario. Zašto se odvrnula? Zašto je porumenila? Oni su se već toliko puta sastali, pa se ona nikad nije rumenila ni odvrćala od njega. Zašto baš danas?

— Zašto mi tajiš, kad je tako očito, da ti jest nešto?

Htio joj je pomoći. Mislo je, da joj je teško reći.

— Ali, bože moj, nije mi ništa. Kažem vam ništa mi nije.

Vlasta je tako uporno ostajala kod toga, da se njemu samo još više činilo, da mu nešto taji. Dade mu se na žao³⁸.

— Ah, kako nije! Nisam slep. Kako samo izgledaš!

Govorio je to na oko sasvim mirno i ravnodušno, ali iz glasa izbijaše gorčina³⁹.

Vlasta je šutila⁴⁰. Osećala je, kako se i crte njena lica ukočile⁴¹ i neka se ledena naslaga spustila preko njih. U duši joj je bilo toplo i radosno, što je kraj njega, ali kazati, pokazati toga nije mogla.

Htela bi ga uzeti za ruku, pa hoditi tako s njim dugo, dugo, bez reči⁴². Osećala je toplinu njegove ruke i bila je tako spokojna u duši.

Pogledala ga je. Na čelu mu se zasekla duboka brazda, usne je čvrsto stisnuo.

Srce joj se steglo. Zagledala se na protivnu stranu, susprežući⁴³ suze.

Dugo su hodali šutke. Vlasta nije znala što da mu rekne, a bojala se u opće započeti isto tumačiti. Zato je šutila.

— Zašto mi ne ćeš reći, što ti je? opet će on.

— Kad mi nije ništa, tiho odgovori Vlasta, uverena već unapred, da je uzaludno svako uveravanje.

I opet šutnja.

U daljini leskala se nabujala⁴⁴ Sava. Vlasta je gledala i činilo joj se, valja poput⁴⁵ velike site zmijske⁴⁶. Nekakova tuga legla joj na dušu. Htela bi zaplakati, zaridati u sav glas, pa se baciti⁴⁷ licem na tu vlažnu travu.

Zašto je on takav? A ona ne može ništa. Oseća, gotovo besvesno oseća, da ga nešto muči, razapinje⁴⁸. Ne samo sada. Uvek i uvek. Htela bi mu pomoći. Htela bi to iz sve duše, a ne zna kako.

Skupila⁴⁹ je svu svoju snagu⁵⁰, digla pogled k njemu i tiho ga prihvatila⁵¹ za ruku. Bilo je to prvi put.

Pogledao ju na čas :

Što je, Vlasto ?

Mislio je, da mu sada želi reći ono, što mu taj i napeto je čekao njen odgovor.

— Molim vas, rekla je iskreno jednostavno.

Ah, pusti to ! I korakne naglije. A tada, kao da je isti tren požalio⁵² svoje reči stane i upita toplim glasom :

— Slušaj, Vlasto. Reci mi, zašto me voliš ?⁵³ Samo to mi reci.

Njene su ga reči toliko iznenadile, tako su došle neočekivano, da on nije mogao nego dovesti ih u neku daleku vezu s njegovim pitanjem⁵⁴. Učinilo mu se⁵⁵, da ga ona hoće nekuda odvesti, odvrnuti od onoga, što ga je tako zaokupilo⁵⁶. Ili kao da se hoće radi nešta ispričati⁵⁷, nešto zabašuriti⁵⁸. Ali što ? Što ? ! Mislio je, da će iz njenega odgovora moći bar naslutiti. Barem nešto, što bi ga moglo umiriti. Čemu je baš sada, neupitana, ovako odjednom priznala, da ga voli ?

. . . . Zašto ? pitala se Vlasta. Zašto Ona nije o tome nikada razmišljala. On je bio jedini čovek, kojemu se s poverenjem približala — uz kojega bi mogla boraviti⁵⁹ dane i noći bez straha.

— Reci, Vlasto, zašto me voliš ? Što je na meni takovoga, da te privlači ? Kakav ti se ja pričinja ?⁶⁰

Govorio je sve upornije, nestrpljivije, a u glasu se već javljala razdražljivost.

Silila se, da mu odgovori, da ga umiri. A bilo joj tako teško.

A on je sve razdraženije ponavljao : Zašto me voliš, zašto ?

To ga je pitanje mučilo. On nije mogao verovati, da bi ga itko mogao voleti, ikoja ženska. On nije ni jedne poznavao, osim⁶¹ onih kupljenih. Navikao⁶² je gledati sve crno i uvećano. U sebi nije nalazio ni jedne dobre ni lepe crte. Kad bi mu na čas došla kakova lepa misao, on bi je sam razrovaio. Njegova vazda⁶³ nemirna priroda, sve bi raščinila, razorila⁶⁴. I najlepše, on bi u jednom času sam uništio.

— Volim vas, jer ste nesretni.

Pogledao je začudjeno.

— Jer sam nesretan ? Tko ti je to rekao, Vlasto ? To nije istina. Tko ti je to kazao ? Kako ti to znadeš ?

— Tako. Znam.

— Nije istina. Vlasto. Kako bi me ti zato volela. Reci, reci, zašto me voliš ? Pa i ako je istina, da me voliš zbog toga, jer sam, kako ti kažeš, nesretan — zar je to jedini razlog ? Zar me samo zato voliš ? Ne, ne, ovakovi ljudi kakav sam ja, ne mogu nikoga radovati. Ja to znam. Znam pozitivno. Kako bi čovek mogao voleti trn, koji mu se zabada pod kožu. Ja tebe mučim. Ja vidim, da te mučim, ali ja ne mogu inače. Reci mi pravo, reci mi iskreno, zašto me voliš ?

Ja ne znam. Volim vas.

Ali zašto ? Što voliš u meni ?

— Što? Volim vaše oči i kosu i ruke . . . vaš glas volim ; govorila je neprekidno⁶⁵, gledajući uporno u daljinu.

Bilo joj je, kao da to ne govori ona, da to nisu njene reči, njen glas. Kao da sluša onoga predavača, kojega je jednom slušala na sajmu u nekoj panorami. Držao je u ruci umetno srce, rastavio ga i tumačio: ovo je leva kletka, ovo desna. Svaka se deli opet u dva dela. Ovo su žile odvodnice, ovo dovodnice itd. . . . A srce, srce, gde je srce? pitala se Vlasta. Ono srce, što tako često čezne⁶⁶ za nečim nepoznatim, što se grči od boli i dršće od radosti?

I dok je sada odgovarala na njegova pitanja, osećala je u isti tren čim bi koju reč izrekla, da nije kazala istinu. U onom trenutku čim je prešla preko njenih ustiju, čim više nije bila samo njena besvesna slutnja i osećaj, nego je poprimila neki oblik, boju⁶⁷ i glas, u onom je trenu i umrla. A ona se ipak silila, da govori dalje, da se on opet ne razdražuje.

A on nije prestao pitati. Kao da hoće raskriti, raskidati sve do kraja. Njene je tvrdnje pobijao tolikom vatrom⁶⁸, takovim uverenjem, a u isti je čas molio, da govori dalje,

Govorila je sasvim automatski. Bilo joj tako tužno i bolno, kao da se sa svakom rečju trga list za listom sa nekoga dragoga drvca, koje je dugo negovala u zabiti⁶⁹. List za listom i drvce će stajati pusto, golo i ne će ga više biti. A to drvce bilo njeno najmilije, njeno jedino. A sada evo, trga mu se graničica⁷⁰ za graničicom, runi⁷¹ list za listom, nečujno, nevidljivo i brzo.

Niz lice kliznula⁷² joj suza: jedna, dve i mnogo, mnogo suza.

On ih nije opazio.

Tek kad se više nije mogla suspreći⁷³, nego je glasno zajecala, pogledao ju je i kriknuo:

Što ti je?! Gospode! Što ti je!

Bio je više nego siguran, da Vlastinu dušu nešto užasnoga⁷⁴ tišti, nešto što mu ona ne može da poveri. Bilo mu je teško. Najvolio bi, da ga nestane, samo da nije tu. Zakoračio je naglo, široko i išao tako brzo sve do reke.

Kad ga je Vlasta dostigla⁷⁵, našla ga je sedećeg na nekom panju, koji je Sava izbacila na obalu. Bio je mnogo mirniji i kao da je u sebi stvorio neku odluku. Prizvao ju k sebi i prihvatio za ruke.

— Slušaj, Vlasto, hoćeš, pripovedaću ti jednu priповest? Davno je već, što sam je čitao i ne sećam⁷⁶ se je potanko, al hoćeš li, pripovedaću ti je onako, kako znam?

— Da, molim.

Zagledala se u Savu. Bila je žuta, nabujala. Po njoj je plivalo koje-kakvo granje, drvlje, daske. Nedaleko bio je o vrbu privezan mali čunj, koji se borio sa valovi, da ga ne otrgnu i ponesu. Nad njima su šumile topole, a iz daljine, tamo sa druge obale, dopirao šum šume.

On je pričao:

„ daleko negde našao ju je i uzeo k sebi na brod. Nije znao njenoga imena, nije znao odakle je, ni što je. A voleli su se jako. Ona

je njega volela svakom žilicom svoga tela i duše. Ali samo jedno mu nije bilo dopušteno: Nikada nije smeo pitati za njenu prošlost“.

— Slušaš li, Vlasto ?

— Slušam.

— Pa što misliš ?

— Ništa. Slušam vaš glas.

— A čuješ li što govorim ?

Da.

„ . . . a on toga nije mogao podneti⁷⁷. Grizlo ga i peklo i nije mogao šutiti. Kad bi držao njenu ruku u svojoj, kad bi se igrao njenom kosom⁷⁸, vazda bi se javljala ta misao na njenu prošlost i on bi morao pobeći od nje, da je ne muči svojim pitanjima“.

— Čuješ li me, Vlasto ?!

Potresao je njenim rukama, koje je još uvek držao u svojim, kao da ju hoće probuditi od sna. A ona nije maknula glave, nije ga pogledala. Pogled joj bludio po suprotnoj obali. Naokolo šume uhvatila⁷⁹ se maglica i obavila⁸⁰ drveće, ko tananim plaštem. Stao se spuštati mrak.

— Čuješ li me, Vlasto ?

— Čujem. Pričajte⁸¹ dalje.

„ . . . a kad više nije ni to koristilo, onda je došao k njoj i rekao joj: Ti znaš da te ljubim neizmerno, da te ljubim do ludila⁸² — ali ja toga više ne mogu snášati. Reci mi, zaklinjem te našom ljubavlju, reci mi, gde si bila prije nego što sam te ja našao. — I slušaj, Vlasto, ona mu nije odgovorila. — U tom se času bacila⁸³ u more“.

Čekao je časak, a kad je ona još svedjer⁸⁴ šutila, zapita je mekim glasom :

— Što veliš na to, Vlasto ?

— Ja ? Ništa.

Pogledala ga je. Njegovo je lice izgledalo tako dobro, kao još nikada, a oči je upro u nju, kao da nešto iščekuje. Bila je sretna, što ga vidi takova.

— Što je ono oko šume ? upita veselo i pokaže rukom.

Koje ? Ono sivkasto ? To je magla, odgovorio je razočaran.

— Lepo je to.

— Što je lepo ?

— Ona magla i šuma.

— A što veliš na ovo što sam ti pričao ? Sve se više morao siliti, da ostane miran.

— Ništa.

— Kako ništa ! Zar me nisi slušala ?

— Jesam. Ali ne znam što da reknem. Tako je tužno.

Bilo joj teško govoriti. Sve oko njih bijaše tako lepo, da bi ona to volela gledati ovako šuteći s njim rukom o ruku. Stali se javljati nekakovi čudni, meki glasovi, kao da je sve oko njih oživelo nekim posebnim životom⁸⁵. Topolini se listovi tiho doticali⁸⁶ i šuštal, kao da neko prolazi prstima

kroz nečiju meku kosu. Šuma se sve više zavijala u maglu, a iz nje dopirao⁸⁷ posebni neki šum, jedva čujan, ugodan ko glazba u snu. A Sava je tiho klizila⁸⁸ napred i nestajala u daljini.

— Što misliš, Vlasto, zašto se ona utopila?

— Ja ne znam.

— Zato, jer je imala na duši neku strašnu tajnu, možda kakav greh, koji nije mogla nikome poveriti.

Vlasta je šutila. Nije znala što da mu na to rekne. Zašto joj je pričao tu priču⁸⁹? Zašto je sada toliko muči, da mu rekne što misli o njoj?

A on se nekako zlorado nasmejao. Bilo mu je, kao da to nije njegov smeh, kao da ga netko drugi sili na to, da je još više muči, da joj rekne nešto surova.

— A što bi ti, no, reci, što bi ti učinila, da si bila na njenom mestu, da si ti kao ona; no, da, da si ti to govorio je istim onim zloradim smeškom i gledao ju čudno, čudno

— Vi dakle mislite, da sam ja

Gledala ga začudjeno, prestrašeno. Oči joj bile suhe, reč joj zapela⁹⁰ u grlu.

On je zašutio. Osetio je, da ju je teško uvredio⁹¹, da je nešto lepa razorio⁹². Ali Vlasta nije njegove reči shvatila kao uvredu⁹³. Bilo joj je tek jasno, da je ovo njihov poslednji sastanak, da si postadoše tuđji; tuđji više, nego kad se prvi put videše.

1. nehajo hoditi, ko — 2. dež — 3. navlečejo, nakopičijo — 4. drobna — 5. zavzame, objame — 6. mo-rejo — 7. srečati — 8. izprehajalca — 9. plašč — 10. klobuk, — 11. dežnik — 12. hitela — 13. je, označba, preteklega časa — 14. je obrnila — 15. priti — 16. se je vedno polašča tesnoba — 17. da ga ne bo — 18. zastoj 19. šetata — 20. pripoveduje — 21. sanjah — 22. se usul — 23. sestala se bosta, če znači prihodnji čas — 24. vsaj — 25. čutila — 26. lahna rdečica ji — 27. da bi mu šla naproti — 28. razumela — 29. jo je ubliha — 30. je stal — 31. zadregu — 32. jako — 33. tu — 34. nadlegoval — 35. trpkost — 36. zasenčile — 37. molk — 38. hudo mu je bilo — 39. je odmevala trpkost — 40. molčala — 41. udrle — 42. besed — 43. zadrževaje — 44. svetila se narastla — 45. kakor — 46. kača — 47. vreči — 48. razjeda — 49. zbrala — 50. noč — 51. prijela 52. se je isti trenutok kesal — 53. ljubiš — 54. vprašanjem — 55. zdelo se mu je — 56. prevzelo — 57. opravičiti — 58. potlačiti, zamešati — 59. bivati — 60. zdim — 61. razen — 62. navajen — 63. vedno — 64. porušila — 65. nepretrgano — 66. hrepniti — 67. barvo — 68. ognjem — 69. skrivaj — 70. vejica — 71. trga se — 72. spolzela — 73. zadrževati — 74. strašnega — 75. došla — 76. spominjam — 77. prenašati — 78. lase — 79. legla — 80. ovila — 81. pripovedujte — 82. do blaznosti — 83. vrgla — 84. še vedno — 85. življenje — 86. dotikali 87. prihajal — 88. polzela — 89. povest — 90. zastala — 91. užalil — 92. razdril — 93. užaljenost.

Morda je nekoliko pretirano, ko trdijo, da pozna žena zahteve svojega spola samo takrat, kadar ljubi. Toda ona velika razlika med možem in ženo je baš v tem, da more ona te zahteve izpolniti šele takrat, kadar ljubi. Želja, da bi žrtvovala življenje za moža, se vzbudi v njej mnogo prej nego ljubezen do njega; obratno pa se pri možu rodi želja, da postane žena njegova, mnogo prej, predno jo ima samo toliko rad, da bi žrtvoval zanjo vsaj mezinec. Pri ženi se rodi ljubezen većinoma v duši in prehaja na čute, marsikdaj pa sploh ne dospe tja; pri možu pa prej vzplamti čutna ljubezen in prehaja potem v dušo, kamor mnogokrat niti ne dospe: to je najžalostnejša razlika med možem in ženo.

Ellen Keyeva.

NAŠA ŽENSKA DRUŠTVA. (Milka M.)

Druga glavna naloga naših ženskih organizacij je širjenje prosvete med našim ženstvom potom predavanj, učnih tečajev, podučnih knjig in spisov i. t. d. Tudi tu imajo organizacije zelo široko polje, ali boljše ledino, ki je dovolj trda in neizorana in bo prizadela našim društvom marsikatero težavo. Kakor od dobrodelnega tako tudi od prosvetnega odseka ne moremo in ne smemo pričakovati čudežev. Imeti moramo pred očmi, da nagli skoki niso priporočljivi. Polagoma moramo začeti, a naš korak mora biti siguren in moramo vedeti naprej, kaj hočemo. Neštivilo je načinov, ki vedejo k našemu cilju. Izbrati moramo one, ki so za nas najlažji in našim razmeram najprikladnejši.

Predavanja so gotovo zelo koristna, posebno če se vrše sistematično v serijah, da se posamezni predmeti obdelajo temeljito.

Toda ne le za vzgojo ženstva imajo skrbeti naše organizacije, marveč tudi za vzgojo otroka. Predvsem bi morala biti naloga organizacije, da poskrbi za pouk v materinščini onim otrokom, ki so prisiljeni, obiskovati tujejezične šole. Tega pouka niso potrebni le ljudskošolski otroci; imamo precejšnje število naše mladine na italijanskih srednjih in strokovnih šolah. Nevarnost je, da vsi ti dijaki po dovršenih študijah ne bodo znali niti napisati pišma v materinem jeziku. Naša sveta dolžnost je, da mislimo tudi na to polje.

Nič manj važna ni tretja točka v programu naših ženskih društev, t. j. pouk v ženskih ročnih delih. Bilo bi pač odveč povdarjati, kako velikega pomena je za žensko, da zna sama šivati in krpati obleko sebi in svoji družini. Toda tudi umetno vezenje je velikega pomena. Zadnja desetletja so tovarniški izdelki sicer precej izpodrinili žensko ročno delo, zdelo se je skoro, da se bo kmalu preživelo. Moderna dekleta so začela nekako pomilovalno zreti na one ženske, ki so si krajšale čas z ročnim delom.

Nova doba, ki je potisnila žensko v moške poklice, pisarne in tovarne, ji komaj dopušča, da si napravi, kar je najnujnejšega; boljše situirane se pa v prostih urah bavijo s športom, kar je posebno tistim, ki ves dan predsedé, gotovo zelo priporočljivo. Vendar se zdi, da se ženstvo zopet vrača k starim šegam; že pred leti so se začeli v vseh naprednih deželah ustanavljati odbori za povzdigo ženske domače obrti. Mestne gospe so začele brskati po skrinjah kmetijskih ženic, izposojale so si od njih razne starodavne, napol pozabljene vzorce, da si z njimi krase domove in obleke. Prišle so v modo „ruske“ in „bolgarske“ bluže i. t. d. Žensko ročno delo se je začelo zopet ceniti. In po vsej pravici! Vse toplejši in prijaznejši se nam zdi dom, okrašen z lepimi vezeninami, ki pričajo o pridnosti in dobrem okusu domačice.

V slovenskih narodnih vezeninah leže celi zakladi. Nebroj oblik in motivov, krasna, harmonična pestrost barv; človek ne ve, kaj bi bolj občudoval: ali to brezprimerno vstrajnost ob dolgotrajnem, drobnem delu, ali iznajdljivost in fini okus preproste vezilje. Najdejo se v starih skrinjah umotvori, ki se zdé kakor bajke. Če pogledamo le peče naših narodnih noš! Po mnenju strokovnjakov so naše primorske peče po motivih in po barvi izmed najstarejših slovanskih narodnih vezenin. Prvotna slovanska narodna noša je bila namreč le bela z belo vezenino. Šele poznejša doba je prinesla večjo pestrost v narodne noše. Motivi so se često ohranili, toda izdelovali so jih v eni ali v več pisanih barvah, kakor jih vidimo n. pr. na Češkem.

Na kmetih bo težko oživeti žensko narodno umetnost in jo povzdigniti na prejšnjo stopinjo, ker je narodna noša skoro popolnoma izginila iz naših krajev. Vendar se opaža pri našem ženstvu še vedno ona prirojena ljubezen do umetnega vezenja. Naloga naših organizacij je, da dà temu nagnjenju pravo smer, da vzgoji okus in spretnost naših vezilj. Naše organizacije ustanavljajo v to svrhu učne tečaje ter dajejo navodila potom našega lista onim, ki jim je dostop v tečaje nemogoč. Naši tečaji naj postanejo nekako središče in shajališče vsega ženstva iz mesta in dežele. Njih namen je postreči vsem članicam z nasveti, s kroji in z vzorci. Meščankam naj nadomestijo razne „Blatt der Hausfrau“ in druge modne liste; ženstvu po deželi naj postanejo vodniki in svetovalci v vseh v to stroko spadajočih zadevah. Posredujejo naj spoznavanje narodne umetnosti med drugimi Slovankami in nami.

*
*
*

To so v glavnem naloge naših novoustanovljenih organizacij. Marsikatera inteligentka bo morebiti mnenja, da je to še vse premalo, da so se taka društva ustanavljala pred petdesetimi leti in da ima moderna doba še drugih zahtev. Pomisliti je treba pa, da je naš narod v Jul. Krajini v zadnjih letih napravil ogromen korak nazaj, da se danes nahajamo tam, kjer smo bili pred petdesetimi in več leti, da moramo začeti zidati prav s početka, da se moramo boriti za najprimitivnejše pravice. In ako se bo tako nadaljevalo, bomo morale kmalu ustanavljati analfabetske tečaje, saj je že danes po Istri deležen ljudskošolskega poduka le mal odstotek naših otrok.

Da čimprej raztegnemo svoje delovanje v najoddaljenejše kraje naše ožje domovine, smo si ustanovile list „Ženski Svet“, ki naj zanese naše, ideje tudi tja, kamor ne seže živa beseda in kjer za enkrat še ne moremo ustanavljati tečajev in prirejati predavanj. Pozivljamo vse, ki so dobre volje da se nam pridružijo, da nam pomagajo pri težavnem našem delu. Ni popolno, kar smo ustanovile. Položile smo temeljni kamen, a ve, ki ste dobre volje, pridite in pomagajte, da si sezidamo dom, ki bo vreden našega truda in naše ljubezni.

IŠČIMO LEPOTO TUDI DOMA! (D. D-ova)

V drugi polovici 19. stoletja je poplavila zapadno in srednjo Evropo kaotična zmedenost sloga. Val brzo napredujoče industrije je zanesel skoro v vsako našo meščansko, delavsko in tudi kmetško hišo neokusne tovarniške izrodke, ki so zavzeli po naših stanovanjih mesto poštenih izdelkov domače obrti.

Gojitev okusa in njega praktično udejstvovanje je velike važnosti za ženo. John Ruskin, navdušeni apostol umetnosti in estetike, pravi, da je dober okus etična lastnost. V resnici izraža stvarjanje lepega, harmoničnega življenja duševno silo in je posebno velike vrednosti v sedanjem času, ko je vsa naša posredna in neposredna okolica polna nelepkih predmetov. Poklicane smo, da se borimo proti neokusnim rečem, s katerimi so založene trgovine, da nam za težko prisluženi denar prodajajo izdelke, ki jih rabimo vsak dan za opremo stanovanja. V trgovini moramo odkloniti blago, ki nam ga ponujajo in ki ne odgovarja pravilom dobrega okusa. Pri gledaliških predstavah, v koncertnih dvoranah tvori žensvo večino poslušalstva; z dovtetnostjo in navdušenostjo prejema ženski svet darove pesništva in glasbe; tem manj sme zato biti brezbrizen za umetniška vprašanja, ki zadevajo središče našega življenja: naš dom. Ureditev doma je večinoma prepuščena ženi. Če razume to nalogo, lahko vstvari prijetno hišo in ne bazarja neokusnosti.

Čuvstvo zdravega človeka hrepeni po lepoti; to hrepenenje pa je učilo človeka sanjati o onem življenju, ki naj bo vredno človeka. Potreba po lepoti nas uči iskati pota k njej. Vse, kar je lepo, poviša vrednost našega bitja; pomanjkanje lepkih stvari pa zamori veselje do življenja. Zaveštno trpimo pod neprestanimi višji številnih neokusnih predmetov, bodisi v obliki neharmoničnih zgradb, brezizraznega pohištva ali različnih malovrednih drobnarij po naših stanovanjih.

V praktičnem življenju je dober okus velikanske socialne važnosti; žal, da se tega premalo zavedamo in ga premalo udejstvujemo. Pri nakupovanju raznoterih potrebščin za vsakdanjo rabo, pri izbiranju daril za razne prilike neštetokrat grešimo proti dobremu okusu, nehote, nevede, pa tudi zavestno. V mislih smo si zasnovale natančni načrt, kakšen bodi predmet, ki je namenjen za lastno uporabo ali kot dar dragi osebi. Hodimo iz prodajalne v prodajalno; slabe volje smo, ker ne dobimo, česar želimo. Gotovo se tudi trgovec jezi nad tako izbirčno kupovalko. Konečno uvidimo, da ne moremo nikjer dobiti predmeta, čigar oblika, snov, barva se je v naših mislih zčila v harmonično enoto. Preostane nam dvojna pot: ali sežemo v zadregi po stvari, ki nam že v začetku ni bila všeč, ali pa gremo iz prodajalne praznih rok. Ako jo kupimo, nam bo vedno tuja, ker ne odgovarja naši želji. Tudi obdarovani osebi najbrže ne bo ugajala, ker niti nam ni bila všeč. Če pa gremo iz prodajalne praznih rok, se bo sicer trgovec jezil, me pa se bomo upravičeno tolažile z mislijo: bolje nič nego nekaj, kar ne zadovolji našega okusa.

Težje je, odstraniti iz stanovanja vse predmete, ki ne vzdrže ostre estetične kritike, posebno v sedanjih, ekonomično tako težkih časih. Iz pietetnih pa tudi gospodarskih ozirov ni mogoče zavreči številnih reči, ki dražijo in žalijo naš okus, pač pa se ravnajmo vsaj pri bodočem nakupovanju sledečih splošnih pravil :

Dobro blago ne more biti nikdar ceno. Blago ali predmet nizke denarne vrednosti ni vreden v splošnem niti nizke cene, temveč je vsled svoje nesolidnosti dražji od dražjih predmetov. Glejmo pri nakupovanju na pristnost snovi : lepenka, izdelana kot usnje, je laž ; les, pobarvan kot marmor, je laž ; železo, prevlečeno s cinom, je laž ; danes izgotovljeno pohištvo v slogu Louis XIV. ali XV. ali v drugih historičnih slogih, je laž ; preproga, izdelana v tovarni v orijentalški stilizaciji, je laž. Naloga žene je, napovedati lihi boj vsem ponarejenim, lažnjivim predmetom, najhujšim sovražnikom vsega lepega. Umetni biseri, pozlačen baker, navaden les s polituro plemenitega lesa, ponarejeni „dragi“ kameni, umetno usnje iz lepenke i. t. d. i. t. d., vse to polni prodajni trg. Ne kupujmo teh sodobnih laži, ne odpirajmo jim z lastnim denarjem poti v naša stanovanja. Za nizko ceno ni mogoče dobiti reči iz pristne snovi, zato bodi naše pravilo : kupujmo malo reči, a te naj bodo pristne in dobro izdelane, kajti tudi trgovec ni v stanu, darovati ali prodati dobro blago za nizko ceno. Pri nakupu vsakršnega blaga zahtevajmo, da nam trgovec jamči za pristnost snovi, barve i. t. d. Premotrimo pred nakupom vsak predmet z vidika uporabljivosti, pristne kakovosti in solidne izdelave.

Kar nam ugaja, je kriterij našega okusa. Stremljenje po izbrano lepih rečeh veže človeka na človeka, neizbirčnost pa loči. Veselje nad slabim čtivom, neplemeniti glasbi, neumetniškimi slikami je pokvarilo svetovni trg in zaprlo pot številnim umetniškim proizvodom ; ljudje se zadovolje s surrogati, ki ovirajo pristnim dobrim stvarjem pot v najširše plasti. Vzgoja okusa je socialna in narodna potreba. Nekoč je bil v narodih dober okus globoko ukoreninjen. O tem nam pričajo lepe slikovite narodne noše, priproste a okusne hiše starih časov, staro pohištvo in vsa druga oprava in hišno orodje. Žal, da je vse te lepe stare stvari izpodrinila vsakovrstna manj vredna šara. Veliko zaslugo si je stekel prof. A. Sič z objavo dveh zbirk : „Narodne vezenine“ in „Narodni okraski na pirhah in kožuhih“. Dvignil je pozabljene zaklade narodne umetnosti ; na nas je, da uporabljamo pri izdelavi ročnih del narodne ornamente.

Socialne razmere širom sveta so se spremenile, produkcija na svetovnem trgu se izenačuje ; njene ponudbe prihajajo vpoštev tudi za nas ; na naših velesemn jih so zastopane številne inozemske tvrdke. Zato se nam vsled svetovnega prometa ni mogoče in tudi ni treba povsem izogibati vplivom umetnosti, znanosti, načina življenja, mode v obleki. Življenje se razvija z nami ali brez nas. Nikaka zunanja sila nam ne ukazuje, naj razmotrivamo probleme lepote in okusa, pač pa notranji nagon. Brezmiselno in nekritično posnemanje vsega, kar vidimo in slišimo, bi kazalo pomanj-

kanje lastnega okusa. Navdušenje za vse lepo, stremljenje po resnični doseg ali duševni osvojitvi lepote pa obogati naše življenje.

Velika zmeta je, če smatramo okus za luksuz petičnikov; okus je vsakomur dostopen, njegovo vrhovno pravilo je kvaliteta, ne kvantiteta. Želja po doseg lepih stvari je neiztrebljiva; življenje brez vsake lepote bi končno ugrabilo veselje do dela. Najlažje dosegljiv luksuz je udobnost, znak udobnosti je harmonija. Naše stanovanje ne sme biti preozko ne preprostorno, ne prepisano ne premrtvo, nič ne sme biti v kričečem nasprotju. Harmonija proporcije in barve je skrivnost udobnosti. Pretirana namenoma iskana preprostost odbija, bahava preobloženost mori, enoličnost vpliva neznosno. Vse, kar nas obdaja, bi moralo biti v skladu z nami. Tudi obleka naj bi bila v skladu z osebo, ki jo nosi; ekscentrične toalete pristojajo le damam z veliko garderobo, eksofične obleke vplivajo pri večkratni uporabi smešno. Čimbolj odgovarja predmet uporabi, tem lepši je; neuporabni predmeti ne morejo biti lepi. Japonski pregovor pravi prav: „Kdor kupi nepotrebno, kmalu ne bo mogel kupiti potrebnega“. Vendar imamo večinoma radi kako nepotrebno stvar; veselje do življenja, vzpodbudo k delu, prijeten občut nevsakdanjosti in vzhičenosti izžarevajo le stvari, ki strogo mišljeno, niso za življenje neobhodno potrebne. Tako nam prav prisrčno pripoveduje Dickens o dveh zelo ubožnih zaročencih: dolgo dolgo morata še čakati, delati, štediti, da si pripravita skromno gnezdece. In kaj si najprej kupita? Gotovo nekaj zelo potrebnega? Prav gotovo ne: najprej si kupita ljubko mizico za cvetlice. V tem leži globok simbol človeškega nagnjenja do lepih stvari, ki omilijo vsakdanje potrebe. Otrok si želi slasčic bolj nego vsakdanjega kruha; srce odraslega človeka ne visi na prepotrebni rečeh, temveč na stvareh, ki so kras našega življenja. Kdo ne pozna radosti, čistega užitka po doseg lepega predmeta, na katerega nas je vezala dolga, tiha želja, še predno je postal naša last? Seveda nam ne nudijo užitka le lepi predmeti v lastni posesti; lepe stavbe, plemenita glasba, slike v muzejih, lepa knjiga, vse to lahko postane naša duševna last. Iz velikih stvari se učimo prenesti duha lepote v lastno okolico ter jo oplemenititi.

Ločiti dosegljivo od nedosegljivega, spraviti potrebno in lepo v ravnovesje, harmonično zlivati pravila dobrega okusa: to je življenjska umetnost.

Kdor ni sam v svojem življenju živel, hrepenel, trpel, ljubil in grešil, ta tudi za druge nima sočuvstva in razumevanja, tolažbe in pomoči.

H. Ibsen.

• • •

V naši lastni notranjosti je zavest, ki je močnejša nego vsa naša pamet.

Ellen Keyeva.

	IZVESTJA	
--	----------	--

DRUŠTVENA POROČILA.

Žensko dobrodelno udruženje v Trstu

Dobrodelni odsek je priredil na Štefanovo dobro vspelo Božičnico. Mali igralci so uprizorili Finžgarjevega «Vedeža» in Ribičičevo «Čudodelno srajco» v veliko radost mladine in odraslih. Čisti dohodek prireditve je odsek oddal Ženski podružnici «Šolskega društva», da je mogla izdatneje obdariti bedno šolsko deco. Dobrodelni odsek je daroval potrebnim šolarjem za božič zvezke, svinčnike in peresa.

Prosvetni odsek je priredil dve predavanji: «O našem delu» ter o «Vplivu alkohola in tobaka».

Ženska podružnica «Šol. društva» v Trstu je osredotočila vse svoje delo v pripravo za božično obdarovanje otrok. Razdelitev darov še ni končana, zato objavimo podrobno poročilo šele v bodoči številki.

«Splošno žensko društvo» v Gorici je priredilo svojo prvo Božičnico 20. decembra 1922. v veliki dvorani «Trgovskega Doma», ki je bila do zadnjega kotička polna šolske mladine v spremstvu mater. Počastilo je našo prireditve tudi nekaj odličnih gospodov, ki so s tem pokazali svoje zanimanje za to velevažno delovanje našega društva. Na sporedu je bilo nekaj pristrčnih pesmic, ki so jih zapeli šolski otroci, lepa igrica «Pri sv. Petru», ki nam je pokazala zlato «Dušico», kako še v nebesih misli na bedne svojce in izprosi pri ljubem Jezušku božično drevesce za bolnega bratca. Dalje smo slišali dve deklamaciji, katerih prva nam je opisala prav živo lepoto smrečice, ki je vsa razsvetljena stala na odru, obdana z angeljčki; druga pa nas je opomnila s «prekrasno Gregorčičevo poezijo, da «življenje naj bode nam delaven dan».

Po sporedu je sledilo obdarovanje šolskih otrok. Razdeljenih je bilo: 222 parov čevljev, 80 deških oblek, 28 srajc, 8 parov hlačk, 28 parov spod. hlačk, 19 jopic, 68 deklških oblek, 30 predpasnikov, 20 srajc, 3 pare hlačk, 44 parov nogavic, 15 parov rokavic, 16 čepic, 6 suknj, 14 robcov, 33 knjig in nekaj igrač.

Darovi so došli društvu v denarju, deloma v blagu. Mnogo oblekic za deklice, predpasnikov, deških bluz in hlačk so naredile vrle članice. Drugo blago se je razdelilo v kosih.

S to svojo prvo Božičnico je «Splošno žensko društvo» pokazalo marljivost, dobro voljo in požrtvovalnost svojih članic. Izvršilo je za minulo leto eno svojih

glavnih nalog ter bo moglo obrniti svojo pozornost in delavnost vspešno tudi na druge panoge svojega programa.

P. Č.

Žensko Udruženje» u Voloskom-Opatiji deluje več preko dve godine. Organizacija broji oko 300 redovitih, a 100 izvanrednih članica. «Udruženje» uzelo je u najam celu zgradbu «Zoru», gde se sakupljaju članice, drže skupštine, i priređuju zabave, predstave, plesovi itd.

Društveno je delovanje podeljeno na razne sekcije i to na: 1. sekciju za zaštitu dece; 2. za udove i matere; 3. za narodnu prosvetu; 4. za priredjivanje zabava i predstava, a napokom 5. sekcija za šivanje i ručne radove. — Svaka sekcija ima svoju pročelnicu. Tako, da sekcija za zaštitu dece nastoji oko nameštanja odraslije dece u zanat, omogućuje polazak škola, priredjuje dečje svetkovine kao na pr. Božično drvece, Dečji dan itd. Sekcija za udove i matere pruža moralnu i materijalnu podporu bednim ženama. — Sekcija za narodnu prosvetu nastoji oko uredjenja knjižnica, priredjuje razna predavanja i podržava tečaj francuskoga jezika. — Sekcija za zabave, priredjuje veće zabave, dva puta u sedmici plesnu školu, a po nedeljama plesne venčice ili čajne večeri. Uz pripomoć «Dramatskog Odsjeka Omladinskog Kluba Sloge» priredjuju se i predstave.

Sekcija za ručne radnje uredila je tečaj za šivanje rublja, uče se razni ručni radovi, a osobito se goji narodni vez. Preko pedeset mladih devojaka ima već oprave, što su ih same svojim rukama izvezle po narodnim motivima. Ta se odelja nose na svim zabavama i plesovima, te su ujedno i ukras naših zabava.

M. R.—čeva.

Božičnica v «Marijinem Domu» v Trstu. Na sveti večer so bile pripravljene krasne jaslice za deco. Jezušček ji je prinesel veliko število oblek, jabolč in pomaranč. Na Božič je bila prireditve za članice «Marijine družbe», na Štefanovo pa tudi za nečlanice. Žive slike, božične pesmi, S. Sardenkovi «Koledniki» so oživilo toplo poezijo Svete noči; razsvetljena smrečica in pojav angelov, ki so delili darove zvestim obiskovalkam «Marijinega Doma», so izpopolnili pristrčni spored. Bog plati vsem onim pridnim žuljavim rokam, ki so omogočile «Božičnico»!

A. Č.

Gospodinjski tečaj v Tomaju. Zavod šolskih sester v Tomaju otvoril dne 1. februarja tek. leta petmesečni gospodinjski tečaj. Sprejmejo se dekleta, ki so dovršila ljudsko šolo in dosegla starost 16 let. Prošnje za sprejem je bilo treba vlo-

žiti na vodstvo zavoda in sicer do 20. januarja. Prošnji se priloži krstni list in zadnje šolsko izpričevalo oziroma odpustnica. Natančnejša pojasnila daje zavod; pismu naj se priloži znamka za odgovor.

Sirotišnica v Gorici. Društvo «Slovensko sirotišče» je bilo ustanovljeno pred dvajsetimi leti. Takrat so se začeli nabirati prispeljki za zavod, ki so l. 1908. že tako narastli, da je moglo društvo kupiti hišo z lepim zemljiščem v Gorici, Ponte Isonzo 32. Zavod sam pa je bil odprt šele v šolskem letu 1913-1914. V začetku je bilo v njem le malo gojenk. Nesrečna vojna je vse razkropila in poslopje hudo razdejalo. Po vojni se je zavod zopet popravil in l. 1921. nanovo odprl. Vodstvo zavoda je kakor pred vojno v rokah šolskih sester. V šolskem letu 1921-1922. je bilo le 35 do 45 gojencev in gojenk. V letošnjem prvem šolskem semestru jih je že 72 iz vseh krajev Julijske Krajine in tudi iz slovenske Benečije. Zavod se letos krasno razvija v vseh pogledih. Želeti bi bilo, naj bi se vzbudilo zanj živo zanimanje zlasti v ženskih organizacijah, kajti le dobre matere znajo prav in vsestransko presoditi strašni položaj ubogih otrok, ki so izgubili stariše.

PO ŽENSKEM SVETU

IV. mednarodni kongres za materinsko in dečjo pomoč se je vršil koncem lanskega leta v Parizu. Zastopanih je bilo 30 narodnosti. Zborovalci so razpravljali, kako bi se pomagalo deci siromašne matere, delavke in matere z nalezljivo boleznijo. Najvažnejše je bilo poglavje o obrambi dece tuberkuloznih starišev. V tem pogledu je bil sprejet predlog, da se mora novorojenček takoj odstraniti iz jetične hiše in dati v rejo na deželo k zdravim družinam.

Svetovni ženski kongres v Italiji. Od 14. do 19. maja tega leta bo v Rimu svetovni ženski kongres. Priglašene so že zastopnice skoro iz vseh evropskih držav, pa tudi iz Amerike, Indije, Japonske in Avstralije. Kongres bo razpravjal o morali in javni higijeni, o enakosti dela in plače, o državljanstvu poročene žene, o nezakonskem materinstvu in o žen. vol. pravici.

Pri tej točki bodo poročale žene iz onih držav, kjer imajo že vol. pravico, o svojih izkušnjah; nato pa bodo imele besedo govornice iz onih krajev, kjer še ne morejo izpolnjevati te državljanске dolžnosti. Po dosedanjih priglasitvah računajo na 500 udeleženk z vsega sveta. Razpravljale bodo večinoma v ital. jeziku.

Predsednica Narodnega ženskega Saveza SHS — dvorna dama. Tudi Slovenkam dobro znani, velesimpatični in

agilni predsednici Nar. ženskega Saveza SHS, g. Danica Dim. Ilrišičevi je bila poverjena dolžnost dvorne dame. Njena naloga je, seznanjati jugoslovensko kraljico Marijo tudi z življenjem in delovanjem jugoslovenskih ženskih organizacij, ki so povečini včlanjene v Narodnem žen. Savezu. Predsednica bo še nadalje vodila glavne posle Saveza.

Ženska-senator. V ameriški parlament je bila sprejeta koncem l. 1922 miss Felton, ki je prva senatorica, odkar obstojajo parlamenti in senati.

Nagrada za ženske vrline. Lahkomiselnost in razuzdanost, ti žalostni spremljevalki vsake vojne, sta se pojavili tudi ob zadnjem velikem boju. Kakor da bi bili ljudje pozabili na vse dolžnosti, so drveli samo za razvedrili, zabavami in uživanjem. Kdo je še cenil poštna dekleta? Kdo se je še zmenil za žene in matere, ki so požrtvovalno vršile svojo težko nalogo? Družba hlasta le po tem, kar ugaja nečimurnosti. Tako so posebno v zadnjem času razpisovali visoke nagrade najlepšim dekletom. Da napravi konec tej norosti in obrne čitateljem pogled drugam, je razpisal francoski list «L'Echo de Paris» bogato nagrado oni mladenki, ki bo po javnem žrebanju izpodnana za najzaslužnejšo v vsej Francoski. Prijavljenih je bilo 735 vrednih slučajev, ki jih je proučil poseben odbor. Izmed teh je bilo izbranih 20 deklet. V časopisu so objavili njih životopise, čitatelji pa so potem določili najzaslužnejšo. Izbrana je bila Henrijeta Saget iz Nanta ter je dobila prvo nagrado.

Življenje Henrijete Saget je ginljiv prizor moralnega poguma, požrtvovalnosti in marljivosti. S 16. letom je izgubila mater. Od te dobe je poleg učenja vodila gospodinjstvo in skrbela za staro mater in 6 bratcev in sestric, od katerih zadnja je bila komaj shodila. Naslednje leto je dobila še delo izven doma in malo plačo. Ko je bila stara 18 let, je umrla še oče. Malo dekle je moralo odslej skrbeti za 7 oseb. Delala je noč in dan. Pa zopet jo je zadel hud udarec: umrla ji najstarejša sestra. Poleg tega se je morala neprestano boriti proti boleznim, ki so ogrožale njene varovance. Konečno je dobila pri neki tvrdki službo s primerno plačo. Tam jo je dobil zastopnik franc. lista in ji povedal, da je izzrebana za svoje vrline. Dobila je 45000 frankov nagrade. S to vsoto bo lahko preživlala sebe in svojece.

MATERINSTVO

Kaj naj pripravi mati za novorojenčka! Dobro je, da začne pripravljati že par mesecev pred porodom; lahko se pripeti kaj nepričakovanega, pa bo v veliki zadregi. Saj je to najlepše opravilo žene;

ne prej ne pozneje ne živi tako sladkih trenutkov kakor takrat, ko v tihih urah pripravlja, v duhu meri in govori detetu, ki ga ne pozna še nikdo drugi nego ona sama.

Kaj pa potrebuje malo bitje?

Jako mnogo. Njegova glavna obleka so plenice, ki naj bodo dvovrstne: tanke, nekoliko manjše, druge flanelaste in večje, približno po 80 cm². Ne delaj premajhnih pleníc! Res, da ti zadostujejo prve dni; a otrok raste tako hitro, da že po par tednih ne boš mogla podvijati nožic. Koliko pleníc si pripraviš, to je odvisno od sredstev. Preveč jih ne boš imela nikoli. Pride bolezen, pa jih potrebuješ več; slabo vreme nastopi in jih ne moreš sproti sušiti. Ker jih je treba dan na dan prati, se tudi hitro trgajo, posebno če so iz starega. Sicer pa plenice niso zavrženo blago. Če jih ne spraviš za drugega otroka, narediš lahko iz njih pozneje prve hlačke. Moja punčka nosi že tretje leto one hlačke, ki sem jih naredila iz pleníc. Ker so bile velike, sem urezala iz vsake po 2 komada. Na vsak način ne smeš imeti manj kot 8 tankih in 8 debelih. Plenica mora biti iz enega kosa, brez šivov in robov, da ne tišči nežnega telesa. Namesto roba jih samo obiši, ali pa jih nazobčaj s škarjami.

Tudi srajčic in majic pripravi precej, zlasti če bo porod pozimi. Prve srajčice morajo biti iz starega blaga ali pa iz batista. Segajo naj le do križca, drugače bodo prepogosto mokre. Rokavčiči naj bodo dovolj dolgi; okoli vrata in za pestjo ne delaj čipk. Če jih pa vendar hočeš imeti, uporabljaj le ozke valencienne, vsake druge so preostre.

Črez srajčko boš oblačila majico prve naj bodo kupljene storjene iz navadnega trikoja; za pozneje jih napraviš lahko sama iz flanele ali pa jih spleteš.

Potrebovala boš tudi več povojčkov za popek (vsaj 5). Ti naj bodo okoli poldrugi meter dolgi, dobre 3 prste široki in nezarobljeni, najbolje nazobčani. V trgovini se dobe iz posebne raztezne tkanine, sama pa si jih napraviš iz starega blaga.

Za povijanje popka potrebuješ tudi male nezarobljene krpice (4 cm × 8 cm); te preganeš in položiš na popek, črez pa poviješ. Ker so tako majhne, se jih mnogo pogubi pri pranju, zato si jih napravi precej.

Čeprav zdravniki odsvetujejo povijanju otroka, ga vendar skoro vsaka mati povija; otrok se drugače razbrca in tudi lažje ga je pestovati v povoju. Vsekakor pa morajo biti ročice proste, ostali životek pa ne preteso povit. Najboljši so široki povoji, 15-20 cm, dolgi pa 1 in pol do 2 m. Pripravi si najmanj štiri.

Naredi si tudi nekaj slinčkov (podbradnikov) in mehkih čepic, če bo otrok

na zimo. Že prve dni se začne močno sliniti; neprestano ga je treba brisati in mu polagati pod bradico suhe robčke. Ker mu še ne moreš dati slinčka, so najpripravnejši mehki robci, ki si jih napravila tudi iz starega.

Ne pozabi kopalne banjice in posteljice. Po kopeli je treba zaviti otroka v veliko frotirko ali mehko rjuho. Na posteljico polagaj črez rjuhico kos gumiranega platna, da se ne kvari žimnica. Vrh platna pa se pogrinja še kaj debelega, kos stare plahte, flanele, prta, da vpija mokroto. Blazine dete ne potrebuje, ker mora ležati ravno. Pri pestovanju boš zavijala otroka v toplo ruto ali v kaj podobnega. Če ga boš pa nosila ali vozila na izprehod, moraš tudi imeti vso pripravo: pregrinjalca ozir. pelerino. Če je otrok slaboten ali če se rodi na jesen, ti bo dobro služila platca (pindekelček).

Vse dojenčkovo perilo mora biti iz mehke tkanine, najbolje iz starega obrabljenega perila ali iz batista. Ko so vsi komadi izgotovljeni, jih je treba še enkrat prekuhati, zlikati in spraviti tako, da se ne zapraše in umažejo, s čimer bi se otrok lahko okužil. Tudi če delamo novo perilo, ga moramo prekuhati in izprati skrob. Prekuhanje, likanje z vročim železom in sušenje na solncu uničuje bakterije, ki pridejo v perilo po tej ali oni poti.

Sploh pa nimaš mati ob tej priliki nikdar dovolj perila ne zase ne za otroka. Zato si že pred porodom poišči vse stare stvari, bele in pisane. Razparaj jih, prekuhaj in zlikaj, vse ti bo dobro služilo. Ubožne ženske zavijajo otroka v vsakovrstne cunje, stara krila, očetove srajce. Tudi če je oprano, je vendar neokusno. Kar je namenjenega otroku, razderi, odreži nepotrebne dele, ostali kos pa uporabi za dete. Vse, kar potrebuje dojenček, mora biti samo njegovo. Le tako bo res snažen in zdrav! Vse njegove stvari naj bodo v posebnem predalu!

Cisto milo, vazelin, lizol, razkužen bombaž, toplomer, otroško sipo, kamelice in druge čaje: vse to imej pripravljeno. (O priliki bo naš list priobčeval vzorce za posamezne komade dojenčkovega perila.) P.

HIGIJENA

Negovanje zob. Zobje sestojijo iz korenine, ki tiči v čeljusti, in iz venca, ki gleda iz dlesni. Sestavljeni so iz zobovine; venec pokriva trda sklenina (email), korenino pa mehkejši cement. V zobovi votlini se nahaja zobova klica, ki sestoji iz živec in žilic.

Zdravo zobovje je neobhodno potrebno za uspešno prebavljanje, ki je ena najvažnejših funkcij našega organizma. Pr-

va prebava se vrši namreč že v ustih. Ako jedi ne prežvečimo in požiramo cele kose, želodec slabo prebavlja in jedi pritiskajo na njegove stene, kar povzroči težavè v želodcu. Posledica slabe prebave pa so razne želodčne bolezni. Zato moramo jed dobro prežvečiti in pomešati s slino, ki začne že v ustih razkrajati in prebavljati hrano in tako olajša delo želodcu. Hrano pa lahko dobro žvečimo in mejamo samo z zdravimi zobmi, zato jih moramo skrbno negovati.

Gojiti je treba pri otroku že mlečnjake; le kdor ima zdrave mlečnjake, bo imel tudi zdrave stalne zobe, zato navajamo otroke že v nežni mladosti k čiščenju zob. Od 3. leta dalje naj rabijo že ščetke. Otrok naj se ne navadi premeških jedi; s krepkim žvečenjem si krepki zob.

Usta in zobe si očistimo po vsakem obedu; najvažnejše pa je čiščenje zvečer, predno gremo spat. V ustih se nahaja namreč vedno polno bakterij, ki zobem ne škodujejo, ako ni v ustih jedilnih ostankov. Če pa bakterije te ostanke razkrajajo, nastajajo kisline, ki začno kvartiti zobe, zlasti če je sklenina počena. Skozi razpoko v sklenini vstopajo kisline in bakterije, ki povzročijo zobno gnilobò. Največkrat se pojavi zobna gniloba tam, kjer se dotikata zoba drug drugega, ker tu še najtežje odpravimo jedilne ostanke. Zob gnije dalje in kadar prodre zobna gniloba do zobove klice (živca), nastanejo bolečine. Živec se vname in posledica je mučen zobobol ali trganje; mnogokrat dlesen oteče in se oogni. Polagoma se loti gniloba tudi zdravih zob in v nekoliko letih je uničeno vse zobovje. Zobna gniloba pa povzroča tudi neprijeten duh in je zelo nevarna tudi želodcu in pljučam.

Zobe si čistimo s ščetico in toplo, nekoliko slano vodo; samo izplahovanje ne pomaga. S ščetico se drgne zunanja stran zob od zgoraj navzdol in obratno in prav tako tudi notranja stran. Tudi venci se očistijo odzgoraj. Jedilni ostanke se odstranijo z zobotrepci, najbolj pa s tankimi svilenimi nitmi, ki jih vlečemo med posameznimi vrzeli. Nato se usta izplahnejo, ščetka opere in posuši. Zjutraj je dobro, odrgniti zobe z zobnim prahom. Vodi je primešati nekoliko soli (1 nožno špico na 1 kozarec vode) in če se hoče imeti prijeten okus, je dodati še kapljico metinega olja. Mnogi raztope v vodi nekoliko drobcev hipermangana, ki služi kot razkuževalno sredstvo.

Ako ima zob luknjico, naj jo zobozdravnik takoj očisti in zalije (plombira) s trdo tvarino. Komur je izpadla večina zob, naj si napravi umetne, ki pa nado-meščajo prave le za silo.

M. T.

Ženske nogavice in zdravje. Angleški zdravniki so se uprli novi modi, ki podaljšuje ženska krila, da se nekaterim vlečejo že po tleh. Seveda so se uprli s higijenskega stališča. Ženske vlačijo za seboj blato in dvigajo prah. Nekatere pretirane Francozinje so tako modne, da igrajo v dolgih krilih celo tennis. In obdaja jih vedno oblak prašine. Z dolgimi krili se vrnejo tudi nizke nogavice. Zdravniki pa pravijo, da so kratka krila in dolge nogavice za ženske najbolj zdravo oblačilo. Kratko krilo ne pometa po blatu in prahu ter ne vlači s seboj raznih mikrobov; dolga nogavica pa vzdržuje nogo v vsem obsegu na enaki toplini ter jo varuje prahu in mraza. Neki angleški zdravnik pozivlja svoje rojakinje, naj ne bodo strašila na jezo in posmeh moštva, a svojemu zdravju na škodo. «Lepo in zdravo» naj jim bo merilo in navodilo. Hvala Bogu, da so minili časi, ko se je reklo o marsikateri ženski: «Zgoraj hej, spodaj fej!» — Danes zahteva vsakdo, da je ženska predvsem čista, snažna in čedna. Po tem sodi vsakdo o njenem značaju in o njeni sposobnosti. Gotovo dejstvo je, da meščanke vplivajo na kmetice, ne le v slabem, nego tudi v dobrem pogledu. Zato vidimo, da tudi kmetice pazijo bolj na svojo obutev in nogavice ter na telesno higijeno. Dolga krila pa so le v potuho zanikarnicam.

GOSPODINJSTVO

Kovinasta posoda. V dobi, ki jo beleži prva človeška kultura, je rabila gospodinja preprosto, ilovnato posodo. V teku časa in naraščajoče kulture se je ta posoda kmalu nadomestila z veliko trpežnejšo kovinasto posodo. Najprej je prišel v rabo železni lonec, pozneje lesketajoči se bakreni in medeni, v najnovjšem času pa je zakraljeval svetli aluminij, ki je kras kuhinje in ponos gospodinje. In to je glavni material kovinaste posode, ki ga rabi gospodinja današnjega časa. Poleg svojih svetlih strani ima tudi temne. Gospodinji je potrebno, da se z njimi seznani, kajti le takó bo znala kovinasto posodo prav uporabljati in z njo ravhati. —

Železna posoda je lahko iz litega ali iz kovnega železa, t. j. iz pločevine ali iz jekla.

Posoda iz litega železa je zelo trpežna. Varovati jo pa moramo pred sunki in padci, ker rada počí. Uporabljamo jo predvsem za cvrenje, ker prenaša hudo vročino. V taki posodi se ne smejo kuhati živila, ki vsebujejo kisline, pa tudi ne leča, grah itd., ker zgubi barvo. Železo se namreč rado spaja s kislinami.

Novo železno posodo je treba pred uporabo temeljito osnažiti. Izkuhamo jo v

vreli vodi, ki smo ji pridejali krompirjevih lupin in čebule. Dobro je, če jo namažemo s slanino; s tem jo obvarujemo rje.

Pri vsakdanjem snaženju uporabljamo toplo vodo; od časa do časa pa jo dobro osnažimo s kisom, vodo in soljo.

Da železna posoda ne zarjavi, je znotraj večkrat položena. Pološčena posoda se lahko snaži in je pripravna za kuhanje vsake jedi. Pri nakupovanju je treba izbirati najboljšo vrsto, predvsem pa je paziti na to, da lošč ni poškodovan.

Ker vsebuje lošč večkrat zdravju škodljiv svinec, jo moramo pred uporabo izmiti. To napravimo tako:

Lonec napolnimo z mrzlo vodo, pridenemo kisa in soli (na 1 l vode 4 žlice soli in 2 žlici kisa). To kuhamo 1 uro, potem se posoda dobro izplakne.

Po vsaki uporabi jo osnažimo s toplo vodo in sodo, jedi pa, ki so se na dnu prijele, odstranimo z drobnim peskom.

Tudi položeno posodo je treba varovati pred padci in sunki, nikdar pa ni postavljati praznih lonecev in ponev na štedilnik. V obeh slučajih se lahko odlušči lošč, posoda začne rjaveti, emajlovi drobci pa lahko zdravju hudo škodujejo, če jih zavžijemo pomešane z jedjo.

Če primesamo kovnemu železu kositer, dobimo belo pločevino. Iz nje se izdelujejo razne oblike za torte, pudinge i. dr.

Kositrasta posoda se za kuho navadno ne uporablja, ker se v veliki vročini raztopi. V kositrasti posodi ne smemo shranjevati kisline.

Cink nam služi za izdelovanje škafov, banj i. t. d. Ti predmeti se snažijo z vodo, v kateri je raztopljena soda. Včasih tudi s kisom, soljo in drobnim peskom.

[Nadaljevanje.]

KUHINJA

Zdravilni čaji se kuhajo iz posušenih rastlin. Pri nekaterih nam služijo korenine, pri drugih listje, cvetje ali steblo. Zdravilne rastline moramo zbirati v suhem letnem vremenu, najbolje takrat, ko so v polnem cvetju. Sušiti jih moramo v senci, ker je sonce premočno in uniči zdravilne snovi.

Čaje kuhamo na razne načine. Jagode, zrna, korenine, trda stebela morajo vreti precej dolgo; nato odstavimo čaj in ga pokrijemo; ocedimo ga šele, ko se ohladi. Nekatere liste in cvete pa samo poparimo s kropom, pokrijemo in kmalu ocedimo. Če hočemo imeti močan čaj in izkoristiti zdravilno snov dotične rastline, ga moramo dolgo kuhati. Vrenje res uniči nekatere snovi v rastlini, pa na drugi strani tudi marsikatero uveljavi. Ako bi pa radi le prijetno dišeč čaj, ga moramo samo prevreti in takoj odcediti. V tem slučaju ima prijeten okus in dober aroma.

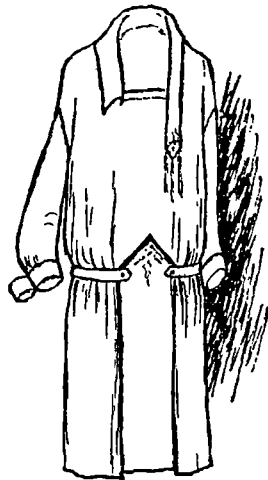
Nekateri mislijo, da učinkuje le vroč čaj. To mnenje je zelo napačno. Vroče pijače sploh pokvarijo želodec. Vživanje vročih čajev je priporočljivo le takrat, ko hočemo pospešiti potenje. Dobro je, da pridenemo v tem slučaju nekoliko alkoholne pijače ali meda. Sladkor tudi poveča redilno vrednost čaja.

Fustni krofi se redkokdaj dobro posrečijo, kar spravi kuharico v slabo voljo. Iz lastne izkušnje priporočam sledečo mero: 60 dkg moke, 4 rumenjake, 1 žlica ruma, 10 dkg surovega masla, 1 žlica sladkorja, 2 in pol dkg droži in dobro osminko mleka ter primerno soli. Glavni znak lepega krofa je bel robček, ki se pa napravi le tedaj, če je testo prav vzhajano in če obrneš krof o pravem času. Ne devaj v krofe preveč marmelade, ker so potem pretežki in pri cvrjenju silijo na dno. Najlepši so z marelično marmelado, ker je izmed vseh najlažja. Če denes preveč sladkorja, se krof prehitro zarumeni in ostane v sredi surov

ROČNO DELO

Obleka (št. 1.) za pod plašč je okrašena z vezenino. Pas lahko podaljšate, da pride kroginkrog. Obleko lahko naredite tako, da jo oblečete kratkomalo čez glavo, ali pa zapeto na hrbtu. Kroj z vezilnim vzorcem vred stane 2 L.

Št. 1

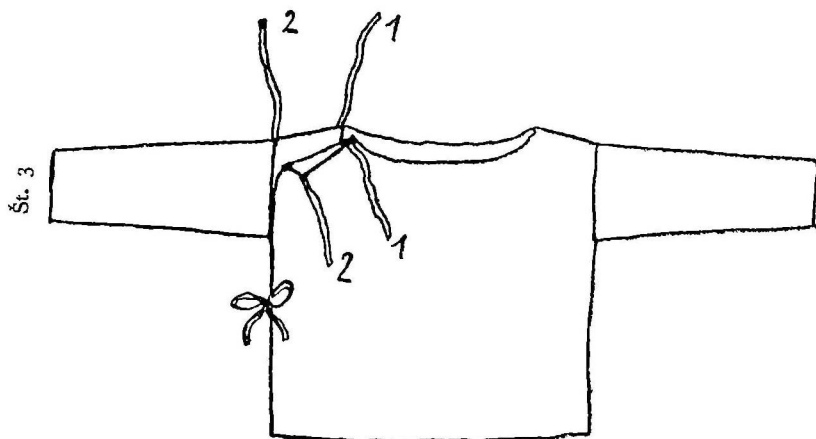

Št. 2

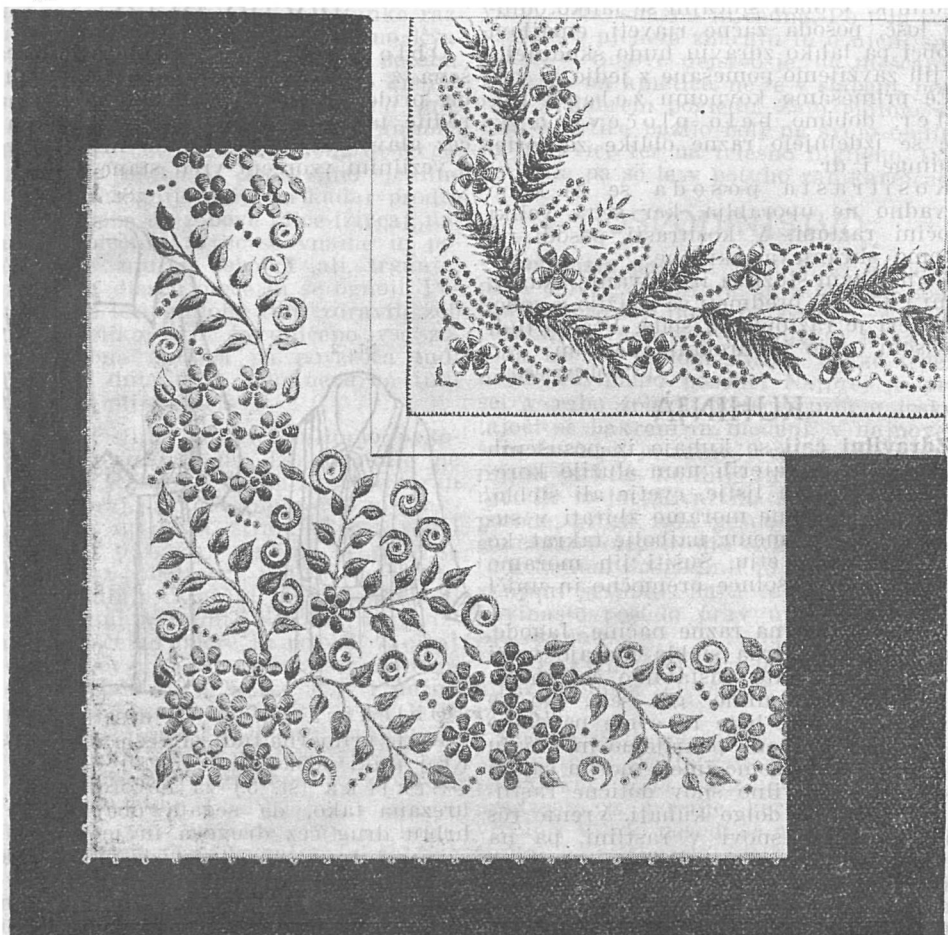
Oblekica (št. 2.) za desetletno deklico je primerna tudi za večje in manjše. Kroj proti odškodnini L 150.

Srajčka (št. 3.) za novorojenčka je urezana tako, da segata oba dela na hrbtu drug čez drugega in je zavezana na rami. Ima to prednost, da nam otroka ni treba obračati, ko mu srajčko zavezujemo in pa hrbtiček se mu ne more razgaliti, kar je velike važnosti. Rokavčki so lahko izcela ali pa na rami

všiti. Srajčke starega kroja so bile zavezane ravno sredi hrbtička, oba dela sta se zdrgnila še od srede proč, otrokov hrbtiček je bil razgaljen in pljučka v nevarnosti.

Dva prtička (št. 6) sta vezena na belem platnu. Vzorec za oba je posnet po vezenini na pečah, ki tvorita del okoličanske narodne noše in sta bili narejeni v Barkovljah pri Trstu. Originalna risba

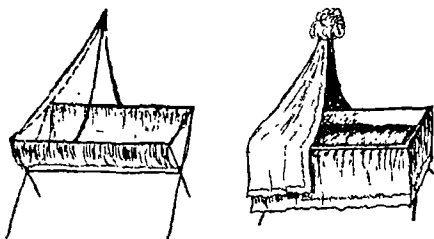
je seveda teže sestavljena in gostejša. Bilo bi silno zamudno in utrudljivo delo, če bi hotele starinske veznine posnemati točno v prvotni obliki. Prtička sta vezena z belim «coton perlé» št. 8. Veze se takoj, brez podlage, ker je nitka debela, pa so ubodi visoki in polni ter dajo delu dovoljno plastiko. Vzorec za vsak prtič L 150.

Milka M.

Naslov za vse vzorce in kroje: «Žensko dobr. udruženje, Trst, posta centrale, cassella postale 384.

Otroška posteljica. (št. 5). Da ne prekladaš otroka po postelji, kjer je ponoči zanj nezdravo, si naredi v silii vsaj to-le posteljico. Napraviš si jo lahko doma in jako po ceni ali pa celo brez stroškov.

Vzemi 4 lesene kose in sestavi iz njih okvir. Nato vzemi še 4 enako dolge debele palice, prekrižaj jih in pritrđi z vijaki na okvir: to so noge. Da je posteljica trdnejša, zveži noge v križih s prečnikom. Posteljnjak je ličnejši, če pritrđiš ob zglatvju štiri žice in sicer 2 v vogalih, 2 pa približno na sredi okvirjeve stranice. Zgornje konce žice zvežeš in jih poljubno skriviš. Dno posteljice je iz moč-

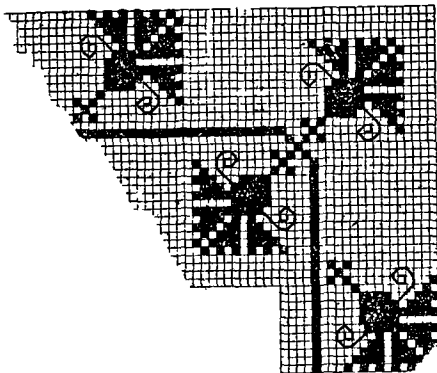

nega blaga, ki ga pritrđiš z žeblički na okvir. Če imaš sredstva, napravi okoli okvirja zaveso iz platna ali gostega etamina. Zarabi jo z živim robom (ažur) in okraši s primerno vezeno. Prav lepo se poda okrasek št. 4, vezi ga v rdeči ali rdeče-modri ali rdeče-črni barvi, kar posteljico živahno povzdigne. Kjer se žice stikajo, napravi iz blaga ličen šop, od tu pada druga zavesa tako, da zastira otrokovo glavicco. Tudi ta zavesa ima tak okrasek kakor spodnja. Čeprav je v kras postelji, jo imej vendar samo poleti, da zavaruješ otroka proti muham; drugače naj pa spi otrok prosto brez zastora.

Ta posteljica je bolj priporočljiva kot zibelka, ker je vzdignjena od tal. Ker otrokovo ležišče pravzaprav visi na okvirju, zato ga lahko tudi malo ziblješ. Vsekakor pa je boljše, da se otrok navadi na mirno spanje in da obleži in zaspi, kamor ga položiš.

N. Z. ova.

Okrasek št. 4 je v Sičevih «Narodnih vezeninah». Predstavlja značilni na-

rodni motiv: nagelj v lepi priprosti stilizaciji. Dela se s križci. Uporabiš ga lahko marsikje.

KNJIŽEVNOST

«Novi Rod» 1922. Slovenci smo imeli že zgodaj veliko zmisla za resne literarne mesečnike. Ko smo pa hoteli skrbeti za priprosto ljudstvo ali za mladino, se nam je popolnoma ponesrečilo. Kar je bilo klenega zrnja, je rastle daleč proč od vseh mladinskih listov, in sicer: poezija predvsem iz Župančiča, proza iz Milčinskega.

Česar nam niso mogli dati v tolikih letih razni mladinski listi, nam podaja po kratkem času svojega obstoja «Novi Rod».

Tu so zbrani najboljši mladinski pesniki in pisatelji od te in one strani; razen tega se je posrečilo uredništvu pridobiti še najboljše naše pisatelje, ki se do sedaj niso pečali z mladinsko literaturo, da so se vrgli tudi na to polje. Že to je za razvoj naše mladinske literature velikega pomena.

Kdor brede skozi pestro vsebino letnika, mora biti z njo sila zadovoljen. V primerjanju med prozo in verzi izpoznamo pa, da verzi ne odtehtajo proze. V podrobnem pregledovanju pesmi vidimo Ivana Albrehta, Vero Albrechtovo, Batagelja, Bevka, pok. Cankarja, Golarja, Grudna, Srečka Kosovela, Stana Kosovela, Leskovčevu, Petruško, Žgurja, K. Široka in Župančiča.

Če smo zadovoljni z verzi, nas proza še toliko bolj zadovolji. In če nam ostanejo pri pesmih v spominu predvsem imena: Kosovel, Širok, Župančič, moramo omeniti pri prozi vsakega sotrudnika posebe, zakaj težko naletiš tu na šibko stvarco. Zastopani so: Finžgar, Golar, Kmetova, Kosem, Levstik, Meško, Milčinski, Pregelj, Ribičič, Šorli, K. Širok. Poleg tega so poskrbeli za lepe prevode in

predelave še: Vouk, Bevk, Bucik, Gradnik, Lipah, Iv. Albreht.

V drobnem tisku ima «Novi Rod» interesanten drobiž: «Pouk in zabavo», zelo živahen «Kotiček malih», kjer tekmujejo otroci s svojimi mladinskimi spisi, in privlačne uganke z nagradami.

Ilustriran je letos «Novi Rod» od različnih naših slikarjev. Zastopani so: Črnigoj, Bucik, Tratnik, Šantel, Pilon, Mayerjeva in Albrechtova, tako, da je tudi njegova zunanost bolj pestra in privlačna.

Če tedaj vse dobro prevdarimo, nam pokaže htilanca za l. 1922 pri «Novem Rodu» veliko moralno aktivo. «Novi Rod» ni le najboljši slovenski, ampak sploh najboljši jugoslovanski mladinski list. Listajmo po naših revijah in glejmo, katera družji več priznanih imen naših umetnikov kot «Novi Rod»! — Kot da je tu plima vseh naših hotenj, vseh naših hrepenenj, vsega našega upanja: visoko stoji «Novi Rod». Hočemo živeti! V suši in vihri prva uvene nežna mladika in usahne v noč. Pomagajmo ji začasa! V stiski je prva mladina, ki omahne. Dajmo ji «Novega Roda», zakaj «Novi Rod» je tečna hrana. V tisočih izvodih gre med našo mladino in jo utrjuje in zdravi. Tako skrbi «Učiteljska zveza», tako skrbi urednik za korenine naše bodočnosti. Skrbimo malo tudi mi, da nas ne bo sram na stare dni.

Albert Širok.

Gospodinjski koledar za l. 1923. je pravkar dospel. Gospodinjam, ki so že večkrat povpraševale po tej običajni knjigi, bo tudi letos vsestransko ustrezno. Koledarski podatki, godovi v latinškimi in slovanskimi imeni, poučni in informativni sestavki, pametnice, vzorno urejen stroškovnik: vse to daje knjigi značaj izvrstne gospodinjske knjige za nas. Koledar se naroči pri «Žen. dobr. udr. Cena L 4.—Dobiva se tudi pri Štoki.

RAZGOVORI

Odgovori:

1. M. Prte iz voščenega platna prav lepo osnažim s petrolejem. Namočim volneno krpo v petrolej in izmijem prt z njo. Nazadnje ga splahnem s toplo vodo, kateri sem pridejala nekoliko sode za pranje. Kovačeva.

2. Mila. Madeži od kave na blagu občutljive barve se odpravijo na ta način, da se vzame 5 delov glicerina in ravno toliko vode, temu se primeša 1 del salmijaka. Madež naj se v tej tekočini moči 6 ur, nato se izpere in zlika med vlažno krpo z neprevročim likalnikom. Kovačeva.

3. Mati. Otrokova stekleničica naj ima le tak gumijast cuclj, ki se da natakniti naravnost. Še sedaj rabijo ponekod cuclje z dolgo ozko cevjo, ki je sestavljena iz gumija in stekla in ima poleg zamaška še dušice. Take cuclje vam odločno odsvetujem, ker se ne dajo nikdar tako čisto oprati. Le poduhajte, kako po kislem zaudarjajo. V njih se rede kali boleznim, saj je postano mleko najboljša vaba zanje. Poznam mater, ki se ni mogla sprijazniti s širokim enostavnim cucljem, čes da mora potem neprestano držati stekleničko; če pa sesa otrok po dolgem cuclju, lahko nasloni steklenico na odejo in pusti otroka samega. To je že res; a tudi steklenico s kratkim cucljem lahko položite v tako lego.

Cuclju napravite jako majhno luknjico, da ne bo otroku mleko prehitro teklo, ker potem rad meče iz želodčka. Ko vzamete cuclj iz ust, ga takoj operite in ga spravlajte v pokrito posodico, da se ne zaprašči ali da ne pridejo muhe do njega. P.

Vprašanja:

1. Imam izredno mehke nohte na rokah; neprestano se mi cepijo, kar je jako neprijetno. Ali ve katera izmed čitateljic, kako bi temu odpomogla? Ana.

2. Jaz jako trpim na ozeblinah. Noge me tako srbe, da me to prav ovira pri delu. Mazila in obliži iz lekarne mi prav nič ne pomagajo. S čim naj si vsaj ublažim bolečine? Služkinja.

3. Rada bi imela koledar, ki je pripraven za gospodinjo. Kje bi ga dobila?

Mlinarica iz Šmarja.

4. V našem sorodstvu bo ta predpust poroka. Mene bodo najbrže prosili za kuharico. Ker pa nisem tega vajena, bom v veliki zadregi. Zato prav lepo prosim, naj mi katera pove jedilni list s kmečke svatbe. Teta.

5. Kako se odpravijo iz svile madeži od gnilega sadja? N. N.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Nekatere vprašujejo, zakaj ne objavlja list pri društvenih poročilih tudi imenu odbornic. Imena zanimajo le ožji krog, drugače pa je objavljanje le potrata prostora. Če pa društva to izrecno žele, naj mi sporoče. Se bo to dobilo mesto tudi za ta kotiček. — Prejela sem precej rokopisov od učiteljic. Hvala! Prosim, da mi pošiljate le dopise, ki se ne tičejo stanovskega ali šolskega vprašanja. Taki sestavki sodijo v stanovsko-strokovni «Učiteljski List».

Teta. Za Vaš odgovor sem se obrnila na priznano kmečko «mamo», ki je pogostila že nešteto svatov. Ker bi bilo najbrže prepozno, če ga objavimo šele v marčevi številki, zato Vam ga pošljem takoj, ko ga dobim.

K. SUSIČ — TRST

Via Roiano 2 (poleg cerkve)
priporoča svoje
**trgovino z raznim mani-
fakturnim blagom.**

Velika izbira vseh potrebščin za
šivilje in krojače.
Točna postrežba. Cene nizke.

Ivan Kerže

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše
**kuhinjske in druge hišne
potrebščine**
iz aluminija, stekla, lesa in emailir. prsti
TRST - Piazza San Giovanni 1.

Zobotehnični :: ::: Ambulatorij

TRST

ulica Sette Fontane št. 6, I. nad.

□□□□

**Odprt vsak dan od 9—13
in od 15—19.**

Izvršujejo se hitro in točno vsa
dela z zlatom kakor tudi
zobnice s kavčukom

**Sloventem 10% popusta, kakor
tudi plačilo na obroke.**

DELO ZAJAMČENO.

ZALOGA POHIŠTVA

ANTON BREŠČAK

— GORICA —

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

Doma, kar manjka, pregleda naj vsak,
vse naj napiše si pri dnevni luči,
Omare, mize, stole postenjaki,
ta vse kar rabi sploh v domači kuči.
Kar manjka, to mu preskrbi BREŠČAK,
Štirinajst številka, ulica Gosp. Carducci.

KNJIGARNA - PAPIRNICA - KNJIGOVEZNICA

J. ŠTOKA

TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno
vse pisarniške potrebščine za
šole, občinske, župne in odvet-
niške urade, kakor tudi vsako-
vrstne slovenske knjige, muzika-
lije, mollivenike itd. — Izvršuje
vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da spre-
jema in izvršuje vezanje zemlje-
knjižnih in bančnih knjig tudi v urad-
prostorih v mestu in tudi na deželi.